

Kohtuasi C-492/23**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

3. august 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Curtea de Apel Cluj (Cluji apellatsioonikohus, Rumeenia)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

15. juuni 2023

Hageja:

X

Kostjad:

Russmedia Digital SRL

Inform Media Press SRL

Põhikohtuasja ese

Kassatsioonkaebus, mis esitati pärast seda, kui tühistati kohtuotsus, mille Tribunalul Specializat Cluj (Cluji erikohus, Rumeenia, edaspidi „Cluji erikohus“) tegi apellatsioonimenetluses tsiviilasjas, mille pooled on esiteks Russmedia Digital SRL ja Inform Media Press SRL, kostjad ja apellandid, ning teiseks X, hageja ja vastustaja apellatsioonimenetluses; kassatsioonkaebuse ese on kahjuhüvitisnõue seoses mittevarelise kahjuga, mis isikuandmeid sisaldavate kuulutuste mitmel veebilehel avaldamisega väidetavalt tekitati.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

ELTL artikli 267 lõike 3 alusel palutakse tõlgendada direktiivi 2000/31 artikleid 12–15 ja määruse 2016/679 artikli 2 lõiget 4; artikli 4 punkte 7 ja 11 artikli 5 lõike 1 punkte b ja f; artikli 6 lõike 1 punkti a ning artikleid 7, 24 ja 25

Eelotsuse küsimused

1. Kas direktiivi 2000/31/EÜ artikleid 12–14 kohaldatakse ka sellise talletamise ja veebimajutuse tüüpi teabeteenuste osutaja suhtes, kes teeb kasutajatele kättesaadavaks veebilehe, kus saab avaldada tasuta või tasulisi kuulutusi, ning kes väidab, et tema osa kasutajate kuulutuste avaldamises on pelgalt tehniline (platvormi kättesaadavaks tegemine), kuid kes viitab oma veebilehe üldistes kasutamistingimustes sellele, et ta ei saa pakutud või avaldatud, üleslaaditud või edastatud sisu suhtes ühtegi omandiõigust, säilitades aga sisu kasutamise õiguse, sealhulgas õiguse seda igal hetkel kopeerida, jagada, edastada, avaldada, taasesitada, muuta, tõlkida, partneritele loovutada ja eemaldada, ilma et selleks peab olema põhjus?

2. Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 artikli 2 lõike 4, artikli 4 punktide 7 ja 11, artikli 5 lõike 1 punkti f, artikli 6 lõike 1 punkti a, artiklite 7, 24 ja 25 ning direktiivi 2000/31/EÜ artikli 15 tõlgenduse kohaselt peab niisugune talletamise ja veebimajutuse tüüpi teabeteenuste osutaja, kes on isikuandmete vastutav töötleja, kontrollima enne kuulutuse avaldamist, kas isik, kes kuulutuse avaldab, ja kuulutuses viidatud isikuandmete vastutav töötleja on samad?

3. Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 artikli 2 lõike 4, artikli 4 punktide 7 ja 11, artikli 5 lõike 1 punkti f, artikli 6 lõike 1 punkti a, artiklite 7, 24 ja 25 ning direktiivi 2000/31/EÜ artikli 15 tõlgenduse kohaselt peab niisugune talletamise ja veebimajutuse tüüpi teabeteenuste osutaja, kes on isikuandmete vastutav töötleja, eelnevalt kontrollima kasutajate saadetud kuulutuste sisu, et jätta kõrvale kuulutused, mis on sisult potentsiaalselt ebaseaduslikud, või mis võivad kahjustada isiku era- ja perekonnaelu?

4. Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 artikli 5 lõike 1 punktide b ja f, artiklite 24 ja 25 ning direktiivi 2000/31/EÜ artikli 15 tõlgenduse kohaselt peab niisugune talletamise ja veebimajutuse tüüpi teabeteenuste osutaja, kes on isikuandmete vastutav töötleja, rakendama selliseid kaitsemeetmeid, mis takistaksid või piiraksid tema kaudu avaldatud kuulutuste taasesitamist ja levitamist?

Viidatud liidu õiguse sätted ja liidu kohtupraktika

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2000. aasta direktiiv 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta), artiklid 12–15

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete

kaitse üldmäärus) (edaspidi „isikuandmete kaitse üldmäärus“), artikli 2 lõige 4, artikli 4 punktid 7 ja 11, artikli 5 lõike 1 punktid b ja f, artikli 6 lõike 1 punkt a ja artiklid 7, 24 ja 25

Liidetud kohtuasjad C-236/08–C-238/08, Google France ja Google; kohtuasi C-18/18, Glawischnig-Piesczek; kohtuasi C-460/20, Google (väidetavalt ebaõigele sisule suunavate linkide eemaldamine); kohtuasi C-401/19, Poola vs. parlament ja nõukogu; kohtuasi C-291/13, Papasavvas; kohtuasi C-521/17, SNB-REACT; kohtuasi C-484/14, McFadden; kohtuasi C-324/09, L'Oréal jt

Viidatud riigisisised sätted

7. juuni 2002. aasta seadus nr 365 e-kaubanduse kohta (Legea nr. 365 din 7 iunie 2002 privind comerțul electronic, edaspidi „seadus nr 365/2002“), millega võeti riigisisesse õigusesse üle direktiiv 2000/31, artiklid 11–14, mis kuuluvad IV peatükki, mis käsitleb teenuseosutajate vastutust. Artiklis 11 kehtestatakse tsiviil-, kriminaal- ja haldusvastutuse tingimused vastavalt esitatud ja edastatud teabe korral. Artikkel 12 reguleerib konkreetselt vahendamist pelgalt edastamise kaudu, sätestades, et selle teenuse osutaja ei vastuta edastatud teabe eest, kui on täidetud teatud tingimused, mis on seotud sellega, et ta ei osalenud saadetava teabe saatmises, vastuvõtmises ja sisus. Artiklis 13 kehtestatakse tingimused, mille täitmise korral ei vastuta teenuseosutaja edastatud teabe automaatse, vahepealse ja ajutise talletamise eest, ning artikli 14 „Teabe alaline talletamine, talletamine ja veebimajutus“ lõikes 1 on ette nähtud: „Kui infoühiskonna teenus seisneb kõnealuse teenuse saaja pakutud teabe talletamises, ei vastuta selle teenuse osutaja teabe eest, mis talletati teenuse saaja taotlusel, juhul kui on täidetud üks järgmistest tingimustest: a) teenuseosutajal ei ole teavet ebaseadusliku tegevuse või teabe kohta ja kahjutasunõuete osas ei tea ta fakte või asjaolusid, millest ilmneb, et kõnealune tegevus või teave võib kahjustada kolmanda isiku õigusi; b) olles teadlik asjaolust, et kõnealune tegevus või teave on ebaseaduslik, või faktist või asjaolust, millest ilmneb, et kõnealune tegevus või teave võib kahjustada kolmanda isiku õigusi, kõrvaldab teenuseosutaja kiiresti teabe või tõkestab sellele juurdepääsu“.

Seaduse nr 365/2002 e-kaubanduse kohta metodoloogilised rakendusnormid (Normele metodologice pentru aplicarea Legii nr. 365/2002 privind comerțul electronic), mis kiideti heaks valitsuse otsusega nr 1.308/2002 (Hotărârea Guvernului nr. 1.308/2002) (edaspidi „rakendusnormid“), artikli 11 lõige 1, milles on sätestatud: „Infoühiskonna teenuste osutajad, kes osutavad seaduse artiklites 12–15 sätestatud teenuseid, ei pea kontrollima teavet, mida nad edastavad või talletavad, ning samuti ei pea nad aktiivselt otsima ebaseaduslikku tegevust või teavet näitavaid andmeid seoses nende infoühiskonna teenustega, mida nad osutavad“.

Asjaolude ja põhikohtuasja lühiülevaade

- 1 Hageja X esitas Judecătoria Cluj-Napocale (edaspidi „Cluj-Napoca esimese astme kohus“, Rumeenia) hagi vastustajast äriühingu Russmedia Digital SRL peale, kes on veebilehe www.publi24.ro omanik. Ta tugines asjaolule, et viidatud veebilehel ilmus 1. augustil 2018 hageja loata kuulutus, mille avaldas tuvastamata kolmas isik ning mille sisu oli halvustav ja solvav. Konkreetselt pakkus hageja kuulutuse kohaselt seksuaalteenuseid ja kuulutusest nähtusid ka hageja fotod, mida kasutati tema loata, ning tema telefoninumber. Hageja loata avaldatud kuulutuse võtsid lühikese aja jooksul üle teised reklaamsisuga veebilehed ning see on ka hetkel avaldatud mitmel veebilehel koos viitega allikale.
- 2 Cluj-Napoca esimese astme kohus rahuldaski hagi ja kohustas Russmedia Digital SRL-i maksma 7000 euro suuruse summa, mis vastab mittevaralisele kahjule, mis tekitati hageja õiguse isikuportreele, aule ja mainele ja eraelule rikkumisega, ning kohtlemisele, mis ei ole kooskõlas hageja isikuandmetega.
- 3 Esimese astme kohus oli seisukohal, et avaldamine rikkus isikuandmete kaitse üldmäärusega kostjale kehtestatud kohustusi ning et kostja passiivsus kahjustas oluliselt hageja eraelu, sest see asjaolu oli tsiviilseadustiku (Codul civil) artikli 253 kohaselt ebaseaduslik.
- 4 Äriühinguga Inform Media Press SRL seotud aspektid on eelotsuse küsimuste seisukohast asjassepuutumatud.
- 5 Russmedia Digital SRL esitas viidatud kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse Cluji erikohtule. Cluji erikohus tühistas vaidlustatud kohtuotsuse, jättes X-i poolt Russmedia Digital SRL-i vastu esitatud hagi põhjendamata. Samal ajal kohustati X-i maksma apellandile Russmedia Digital SRL 4550 Rumeenia leu suuruse summa, mis vastab apellatsioonimenetluse kuludele.
- 6 Cluji erikohus leidis, et kuulutus ei sisalda apellandist äriühingult pärinevat teavet, kuna ta oli osutanud üksnes kuulutuse talletamise teenust, ilma et ta oleks selle sisuga seoses aktiivselt kaasatud. Lisaks tõkestas ta kuulutusele juurdepääsu niipea, kui ta avastas, et kuulutus kahjustab apellatsioonimenetluse vastustajale kuuluvaid õigusi.
- 7 Sellest tulenevalt otsustas Cluji erikohus, et asjaoludele kohaldatakse seadust nr 365/2002, täpsemalt artikli 14 lõike 1 punkti b, mis vabastab apellandi vastutusest mittevaralise kahju eest, mis tekitatakse kasutajate poolt veebilehel www.publi24.ro avaldatud kuulutuste sisuga. Samuti leidis ta, et asjakohane on ka rakendusnormide artikli 11 lõige 1, mistõttu apellandil ei olnud kohustust kontrollida teavet, mida ta edastas.
- 8 X esitas selle kohtuotsuse peale kassatsioonkaebuse Curtea de Apel Clujile (Cluji apellatsioonikohus, Rumeenia), paludes kassatsioonkaebuse rahuldada, tühistada Cluji erikohtu otsus, jätta põhjendamata Russmedia

Digital SRL-i esitatud apellatsioonkaebus ning jätta Cluj-Napoca esimese astme kohtu otsus selle seaduslikkusest ja põhjendatusest tulenevalt muutmata.

- 9 Hageja tugines asjaolule, et viidatud apellatsioonikohtu otsus on ebaseaduslik, sest see kohus tõlgendas ja kohaldas valesti seaduse nr 365/2002 sätteid, ning et tsiviilkohtumenetluse seadustiku (Codul de procedură civilă) artikli 488 lõike 1 punktis 8 sisalduv kassatsioonkaebuse esitamise alus on asjakohane. Ta väidab, et seadus nr 365/2002 ei ole eriseadus isikuandmete kaitse üldmääruse suhtes, mis on vahetult kohaldatav, ning et sellega ei kehtestata vastutusest vabastamise erandit, mis oleks isikuandmete kaitse üldmääruse suhtes esmajärguline. Selles osas oleks Cluji erikohus pidanud analüüsima kostja-apellandi vastutust ka isikuandmete kaitse üldmääruse seisukohast.
- 10 Hageja arvates ei osutanud Russmedia Digital SRL pelgalt talletamise ega veebimajutuse teenust ja seadus nr 365/2002 ei ole tema suhtes kohaldatav, vaid ta täitis ka haldamisülesandeid, sekkudes teabe usaldusväärse haldamise eesmärgil sisu tasandil. Tema osa, mis seisnes selles, et ta säilitas serveris kindlas järjekorras, kindlaksmääratud formaadi või disainiga teatud rakendusi, mis on kättesaadavad teatud liideses, mida kostja täielikult haldab, muudab kõnealuse äriühingu teabeteenuste osutajaks, kuna ta on talletatud andmete ja teabe tasandil aktiivselt kaasatud. Äriühing on ka isikuandmete vastutav töötleja ja ta rikkus isikuandmete kaitse üldmääruse sätteid, töödeldes isikuandmeid viidatud määruse vastaselt. Hageja isikuandmeid kasutati tema loata ja viidatud veebilehel on igapäev võimalik avaldada mis tahes teksti mis tahes sisuga, kaasa arvatud teiste isikute kujutised, tagamata veebilehel töödeldavate viidatud isikuandmete turvalisust, mis toob kaasa nende andmete lõplikult veebiruumist eemaldamise võimatuse. Kuulutuse kustutamine ei vabasta äriühingut vastutusest, sest eemaldamise hetkel olid muud veebilehed sõnumit juba korranud, see oli laialt levinud ja kahju oli juba tekkinud ning seda on võimatu täielikult heastada.
- 11 Kostja Russmedia Digital SRL palus erakorralise kassatsioonkaebuse põhjendamatus tõttu rahuldamata jätta ja jätta muutmata apellatsioonimenetluses tehtud otsuse, sest see on seaduslik ja põhjendatud, ning mõista tema kasuks välja kohtukulud, väites, et erikohtu otsus on nii faktiliselt kui ka õiguslikult põhjendatud. Tema arvates on niisugune eri- ja erandlik kord, nagu seadus nr 365/2002, ühenduse õiguse sätte suhtes esimuslik.
- 12 Cluji apellatsioonikohus, kes on eelotsusetaotluse esitanud kohus, leidis, et Cluji erikohus ei viidanud isikuandmete kaitse üldmääruse sätetele, kuigi ta peab menetlusnõude kohaselt neid täiendavalt analüüsima, ning lisaks viitas nendele sätetele sõnaselgelt ja korduvalt hageja-vastustaja apellatsioonimenetluses, olukorras, kus erikohtul oli kohustus analüüsida suhet riigisisese seaduse – seaduse nr 365/2002 – ja isikuandmete kaitse üldmääruse vahel, mida riigisiseses õiguskorras vahetult ja kohustuslikult kohaldatakse.

- 13 Sellest tulenevalt rahuldab eelotsusetaotluse esitanud kohus apellatsioonkaebuse ja tühistas vaidlustatud kohtuotsuse täielikult, et teha kohtuasjas ise uus apellatsioonimenetluse otsus.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühiülevaade

- 14 Eelotsusetaotluse esitanud kohus analüüsib mitut Euroopa Kohtu otsust kohtuasjades, kus tõusetus küsimus teenuseosutaja ja osutatud teenuste liigi kvalifitseerimisest teenuseosutaja vastutuse seisukohast.
- 15 Näiteks liidetud kohtuasjades C-236/08–C-238/08 sedastas Euroopa Kohus, et interneti viitamisteenuse osutaja vastutab reklaamija taotlusel talletatud andmete eest ainult siis, kui ta, olles saanud teada, et selle reklaamija andmed või tegevus on ebaseaduslikud, ei kõrvalda kiiresti kõnealust teavet ega tõkesta sellele juurdepääsu. Kohtuasjas C-18/18 leidis Euroopa Kohus, et liikmesriigi kohus ei tohi ühest küljest teha veebimajutusteenuse osutajale ettekirjutust, millega talle pannakse üldine kohustus jälgida teavet, mida ta talletab, ega teisest küljest panna talle üldist kohustust otsida ebaseaduslikku tegevust näitavaid fakte ja asjaolusid. Kohtuasjas C-460/20 käsitleb Euroopa Kohus selle teabe õigsuse ja täpsuse küsimust, millele on võimalik juurde pääseda interneti otsingumootorit kasutades. Nii peab otsingumootori haldaja andmesubjekti „õiguse olla unustatud“ kohaldamiseks eemaldama teabe, mis sisaldub lingitud sisus, juhul kui isik, kes taotleb linkide eemaldamist, tõendab, et see teave on ilmselgelt ebaõige. Kohtuasjas C-401/19 märgib Euroopa Kohus seoses veebisisu jagamise platvormidega, et selleks, et vältida vastutust juhul, kui kasutajad laadivad nende platvormidele üles ebaseaduslikku sisu, mille jaoks ei ole õiguste omajad teenuseosutajatele luba andnud, peavad teenuseosutajad tõendama, et nende puhul on täidetud kõik direktiivi 2019/790 artikli 17 lõike 4 punktides a, b ja c ette nähtud tingimused vastutusest vabanemiseks. Direktiivi 2000/31 artikli 17 kohaldamine ei tohi tekitada üldist jälgimiskohustust, kuigi direktiivi 2019/790 artikli 17 lõige 8 annab täiendava tagatise veebiteenuste kasutajate õiguse sõna- ja teabevabadusele austamisele. Nende teenuste osutajaid ei saa kohustada vältima sellise sisu üleslaadimist ja üldsusele kättesaadavaks tegemist, mille õigusvastaseks tunnistamiseks oleks vaja hinnata sisu autonoomselt teabe alusel, mille on esitanud õiguste omajad. Kohtuasjas C-291/13 järeldas Euroopa Kohus, et direktiivi 2000/31 artiklites 12–14 sätestatud tsiviilvastutuse piirangud ei ole kohaldatavad meediaäriühingu suhtes, kellele kuulub veebisait, millel avaldatakse ajalehe elektrooniline versioon, kusjuures see meediaäriühing saab tasu sellel saidil levitatava ärilise eesmärgiga reklaami eest saadavast tulust, kui see äriühing on teadlik saidil avaldatavast teabest ja omab selle üle kontrolli. Kohtuasjas C-521/17 otsustas Euroopa Kohus, et direktiivi 2000/31 artikleid 12–14 tuleb tõlgendada nii, et vastutuse piirangud, mis on nendes sätetes ette nähtud, on kohaldatavad sellise IP-aadresside rentimise ja registreerimise teenuse osutajale, mis võimaldab interneti domeeninimesid kasutada anonüümselt, tingimusel et see teenus kuulub ühte nendes artiklites nimetatud teenusekategoriasse ja et see vastab kõigile asjakohastele tingimustele, kui teenuseosutaja tegevus on üksnes

tehnilise, automaatse ja passiivse iseloomuga, mis tähendab, et teenuseosutajal ei ole teadmisi tema klientide poolt edastatava või talletatava teabe kohta ega kontrolli selle üle ning et tal puudub aktiivne roll, mis seisneb viimastele nende internetimüügiialase tegevuse optimeerimise võimaldamises. Kohtuasjas C-324/09 leidis Euroopa Kohus, et direktiivi 2000/31/EÜ artikli 14 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et see on e-turu haldaja suhtes kohaldatav siis, kui ta ei tegutse aktiivselt viisil, mille tulemusel tal oleks teada talletatud andmed või ta saavutaks kontrolli nende üle. E-turu haldaja tegutseb mainitud viisil aktiivselt siis, kui ta osutab abi, mis seisneb eelkõige asjaomaste müügi-pakkumiste kuvamise optimeerimises või nende müügi-pakkumiste edendamises. Haldaja ei saa siiski tugineda selles sättes ette nähtud vastutust puudutavale erandile siis, kui tal oli teave faktide või asjaolude kohta, mille põhjal kohusetundlik ettevõtja oleks pidanud järeldama, et tegemist on ebaseadusliku müügi-pakkumisega, ja sellistest asjaoludest teadlikuks saades ta ei tegutsenud kiiresti direktiivi 2000/31 artikli 14 lõike 1 punktis b nõutud viisil.

- 16 Cluji apellatsioonikohus viitab ka Euroopa Inimõiguste Kohtu otsusele kohtuasjas *Delfi A. S. vs. Eesti*, milles riigisisene kohus oli leidnud, et uudisteportaali haldav kaebajast äriühing vastutab solvavate kommentaaride eest, mille tema lugejad kirjutasid uudisteartikli kohta, milles käsitleti parvlaevadega transporditeenuseid osutatavat äriühingut. Parvlaevadega transporditeenuseid osutava äriühingu advokaatide nõudmisel eemaldas hagejast äriühing solvavad kommentaarid, aga üksnes ligikaudu 6 nädala jooksul alates nende avaldamisest. EIK leidis, et riigisisese kohtu otsus ei rikkunud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklit 10 (sõnavabadus), sest kui kolmandatest isikutest kasutajate kommentaarid on vihakõne ja vahetult isikute füüsilise puutumatus vastu suunatud ähvarduste vormis, võivad teiste isikute ja ühiskonna kui terviku õigused ja huvid anda lepinguosalistele riikidele õiguse võtta interneti uudisteportaale vastutusele, juhul kui nad ei võta meetmeid ilmselgelt õigusvastaste kommentaaride viivitamatuks kõrvaldamiseks.
- 17 Analüüsitud Euroopa Kohtu praktikas viidatakse ainult veebilehel avaldatud kuulutustele, mille ebaseaduslik laad tuleneb nende faktide ja asjaolude analüüsist, mis edastati haldajale sõnaselgelt pärast kuulutuse avaldamist, aga selles ei analüüsita samas käesoleval juhul tõstatatud hüpoteesi, mille eripära seisneb asjaolus, et tuvastamata kasutaja avaldatud kuulutuse sisul oli ühemõtteliselt ebaseaduslik ja andmesubjektile oluliselt kahjulik sisu. Ebaseaduslik sisu oli ilmne, sest kahjustatud isiku väidetavalt osutatavad teenused kahjustavad nende laadi tõttu raskelt tema õigust isikuportreele. Lisaks võivad seksuaalteenused, mida avaldatud kuulutuse kohaselt väidetavalt pakutakse, olla seotud raskete kuritegudega, mis on sätestatud kriminaalseadustikus (Codul penal), nagu prostitutsioonile kaasaaitamine (kriminaalseadustiku artikkel 213) ja prostitutsiooni ärakasutamine ning inimkaubandus (kriminaalseadustiku artikkel 210).
- 18 Russmedia Digital SRL-i poolt hallatava veebiplatvormi üldiste kasutamistingimuste põhjal ei näi ta olevat pelgalt andmete passiivne kasutaja

(vahendusteenuse osutaja), sest kuigi ta ei saa pakutud või avaldatud, üleslaaditud või edastatud sisu suhtes omandiõigust, säilitab ta siiski õiguse sisu kasutada, kaasa arvatud seda igal hetkel kopeerida, jagada, edastada, avaldada, taasesitada, muuta, tõlkida, partneritele loovutada ja eemaldada, ilma et see peaks mingil moel põhjendatud olema.

- 19 Cluji apellatsioonikohus teeb kohtuasjas otsuse viimase astme kohtuna ja tehtud otsus jõustub seejärel.

TÖÖDOKUMENT